

Ljubljana, Marec 2019

Zadeva: Prepis zvočnega posnetka predavanja dr. Andreja Miksića

Mednarodni posvet

EVROPSKI POGLED NA SISTEMSKE REŠITVE PROBLEMATIKE CHF KREDITOV **Državni svet RS in Zdrúženje Frank, dne 03.04.2019**

Pozdrav vsem v tem visokem domu.

Moram reči, da imam kar malo treme kot so me najavili. Jaz prihajam iz finančnih vod, želel bi predstaviti valutna tveganja z vidika specialista za finančna tveganja, z vidika bančnega uslužbenca, ki je bil zadolžen za upravljanje z valutnimi tveganji na banki, na eni od dveh bank, na katerih sem deloval v letih med 2003 in 2015, tako da lahko razumete, da imam malo treme, ker se s pozicije človeka, ki je bil odgovoren za valutna tveganja v banki, obračam na vas.

Najprej naj razkrijem, kot je že bilo rečeno, da v valuti švicarski frank nisem nikdar imel kredita, ga tudi ne bi upal imeti, ampak k temu še pridem kasneje. Zdaj, zanimivo se mi je zdelo poslušati stališča in navedbe predhodnikov, tudi moram reči, da vsa vzdržijo strokovno presojo. Recimo gospa Kutin je omenila, da banke niso pojasnile, kakšna pa so ta valuta tveganja. Se pravi, samo podpisati, da si seznanjen z valutnimi tveganji, je malo šibek argument ravno zato, kar bom povedal kasneje, namreč, kako res zelo visoko tvegana, kot smo že rekli – toksična - so bila ta posojila. Recimo, navedba iz pogodbe, da obstajajo **morebitna** tečajna tveganja in da se zaradi tega **lahko** poviša anuiteta. Tukaj, v taki dikciji pogodbe, sta že dve bistveni strokovni napaki. Obstajajo **morebitna** tečajna tveganja ... Ne, ta tveganja so **brezpogojna, so dolgoročna, so znana** preden se zgodi tale »morebitna« škoda. In pa, kot je tudi že bilo povedano, da se lahko poviša anuiteta. Ok, lahko se poviša, ampak, kaj pa tisti večji del tveganja, da se bistveno lahko poviša tudi **ostala glavnica**, se pravi, lahko hitro pridete v situacijo, kot smo tudi že videli simulacije, ko **po nekaj letih odplačevanja kredita** ugotovite, da je vaša glavnica še vedno višja, se pravi, **še vedno ste dolžni več kot ste vzeli kredita**. Dejansko se je za vprašati, ali je to, tak produkt, še sploh posojilo? Pri kreditu smo navajeni, da če bomo odplačevali, bomo dolžni vedno manj. Zdajle, sam vam lahko priznam, da sem ob uvedbi tega produkta, se pravi na švicarski frank denominiranega posojila, dolgoročnega, kar je toliko večji problem, si takoj naredil simulacijo. Nenazadnje, tudi sedemnajsti člen Sklepa o upravljanju s tveganji v bankah nalaga bankam, da si naredijo popolno analizo vseh tveganj, ki se lahko zgodijo, **preden** se gre v plasirat produkt. Ta sklep je sicer iz leta ... konec 2016, ampak navaja pa tudi, da v primeru, da se realizacija tveganj zelo poveča, se pravi, da če grejo stvari narobe, pa mora tudi pri že obstoječih pogodbah banka reevalvirati tveganja, se prepričati, če ta tveganja, (te kre...) v tem primeru ta posojila, če jih vodi primerno, če, nenazadnje, ima exit-strategijo – izhodno strategijo, ali ponuja kreditojemalcem, posojilojemalcem itd.

Se pravi, na nek način tudi zakonodaja nalaga bankam vodenje neke – temu se reče, temu smo mi govorili produktna mapa. Se pravi, vse kar je v zvezi s produktom, kako ga boš uvajal, kako ga boš tržil, kako ga boš upravljaj, če gre kaj narobe. **To je stvar produktne mape in zanimivo bi bilo dejansko izvedet s strani regulatorja, ali so banke tovrstne produktne mape sploh imele in ali so imele ustrezne.** Zdajle ... govorili smo veliko, kaj so banke povedale, česa niso povedale, kaj so banke vedele. Zdaj ... tako je, banka kot taka ve ali pa ne ničesar – banka nima možgan. So pa odgovorni v bankah za različna področja. Lahko vam potrdim, da med strokovnjaki za upravljanje tveganj, že takrat te dileme ni bilo. Se pravi, ali je produkt primeren. **Produkt ni primeren.** Vendar, saj tukaj ne bom razkril nobene skrivnosti, tudi vsa združenja upravljaj ... upravjalcev tveganj poudarjajo, da v bankah ne smejo tržniki biti močnejši, ko se sprejemajo odločitve. Se pravi, tukaj naj morda branim nek ceh upravjalcev tveganj na bankah, ki so, smo, tudi mogoče eni bolj, eni manj, se zavedali, kako tvegan je ta produkt. Namreč, primer - in s tem bi bilo treba, kot so določena sodišča že navajala, bi bilo treba, če že pustiš produkt v življenje, bi dejansko banka morala seznaniti posojiljemalca, kaj se bo dogajalo ob zmerni apreciaciji švicarskega franka in kaj ob znatni apreciaciji. Jaz sem si sam naredil recimo občutljivost na pet procentni dvig tečaja v roku enega leta, kar je z današnjega vidika zelo optimistično. No, in že tukaj vidimo, da pri enem tipičnem 20-letnem kreditu, šele, po samo pet procentnem dvigu tečaja franka, šele po 19-mesecih odplačevanja oz. po 19 mesecih boste dolžni več, kot ste najeli kredita, šele v 20-mesecu vam preostala glavnica pade pod nominalo... Recimo, če ste vzeli sto tisoč evrov, vam v 20-mesecu glavnica pade na 99. 880 €. Se pravi, če se zgodi samo pet procentni počasen linearni dvig tekom enega leta. Pri apreciaciji, pri znatni apreciaciji, se pravi primer 20 odstotkov znotraj prvega leta kredita, potem pa recimo več ne raste frank dalje, samo prvo leto 20 odstotkov. Vemo, da je bila realnost še hujša, na žalost. V glavnem, pri takem primeru vam anuiteta gre iz 660 € na 815 €, že to je kar hudo, to je ... se nekako sklada s tistimi 20 % višja, **ampak šele po 66 mesecih se vam bo anuiteta spustila pod 100 000 €, ... ne anuiteta, se vam bo preostali dolg, preostala glavnica temu rečemo ne, se vam bo spustila pod 100 000 €.** V tem času boste že odplačali 35 000 €, efektivna obrestna mera EOM, pa bo poskočila na 7,8 %. Vsaj takrat, v tisti simulaciji, ki sem jo jaz delal 2007, tisti excell sem mislil celo projicirat, ampak bi bilo preveč tehnikalij noter. Efektivna obrestna mera zraste na 7,8 odstotkov. Zdaj, to je blizu zamudne obrestne mere, ki je 8 odstotkov recimo zdajle v Sloveniji.

Prav, jaz bi mogoče, pa da ne bo samo v eno smer, bi pa mogoče pohvalil tu ene simulacije Združenja bank Slovenije, ki jih je dalo ven prejšnji mesec. Moram reči, da je dalo kar obsežno analizo primerjav kreditov, posojil, če bi jih takrat vzeli v evrih proti tistim, ki ste vzeli v švicarskih frankih. Naredilo je primerjavo, če ste vzeli 2004, 2005, 2006, 2007 in 2008. Po tem, kot vemo, so banke prenehale s tem trženjem. Tu se vidijo dejansko pogubni, pogubne razlike v škodo posojiljemalcev v frankih, je pa zanimivo, kot nekako ... Združenje bank pa je kot povzetek vseh teh izračunov, ki so korektni, pa zelo podcenilo celo problematiko in nekako ugotavlja, da posojiljemalci v CHF oz. v nominirani CHF isto redno in isto pridno še vedno odplačujejo kredite, se pravi, to naj bi dokazovalo, da je produkt v redu. Ne, zdajle, jaz bom zdaj kar kaj kmalu končal, in sicer jaz mislim, da moramo končati, da je zelo pomembna in tudi vsi ste vrnili nekako na vprašanje zaupanja med banko in stranko. Tudi ,spet bom citiral gospo Kutin, dejansko žalostno v Sloveniji ni zakonodajalec ni želel uvesti prepovedi takih kreditov v prihodnje... sem prav razumel to?

No, to pa je res zanimivo. Se pravi, posojila, katera se še zdaj nekako banke morda preveč krčevito zagovarjajo, da je bilo z njimi vse v redu, nobena ga ne upa zdaj tržiti. Zakaj ne? Če bi ga, recimo, če bi se zdaj banka odločila: zdaj pa ponujam novi produkt, 20-letni kredit, vezan na norveško krono. To je super, stabilna valuta: ali bi regulator, torej Banka Slovenije, dovolil bankam uvedbo takega produkta? To je mogoče vprašanje za regulatorja. Bi pa bilo zanimivo izvedet odgovor. Se pravi, če smo pri zaupanju, banke, mislim, da bi morale že zaradi

povrnitve zaupanja, bi morale nekako priznati, da je pri teh kreditih, **da so bili uvedeni na neprimeren način, se pravi uvedeni, trženi so bili na neprimeren način, upravljani so bili na neprimeren način.** Ker ti bolj tvegan produkt lahko izdaš, ampak exit strategija in način vodenja takega kredita mora biti dnevna ... v smislu ... in to moraš imeti v pogodbi, da če ti bo stvar šla recimo za 5 odstotkov narobe, da boš tisti dan prejel klic in boš pozvan k takojšnji recimo možnosti konverziji kredita, ne pa po nekaj letih, ko je že škoda v bistvu nepopravljiva. Takemu klicu se dejansko »margin call«, se »call« ... se reče zato, ker se pri zapletenejših finančnih produktih, je klasika, da banka dnevno spremlja in komunicira z, recimo ... posojiljemalcem.

Kot sem rekel, banke bi že zaradi povrnitve zaupanja ... bi bilo mogoče primerno, jaz jih pozivam, naj vsaj ne lobirajo proti sistemski ureditvi, da se oškodovanim posojiljemalcem na nek pošten način povrne škoda. In sploh, ker je tukaj zatajil tudi nacionalni regulator, se mi zdi smiselno, da se škoda oceni na sistemski ravni na sistemski način.

Hvala

Povezava do posnetka mednarodnega posveta z dne 04.03.2019, Državni svet RS

<http://www.ds-rs.si/node/4331>